

<https://doi.org/10.31891/PT-2025-5-7>

УДК: 376.3:81'243-053.4:373.2

Любов КОСТИК

кандидат філологічних наук, доцент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

<https://orcid.org/0000-0002-9699-8607>

e-mail: l.kostyk@chnu.edu.ua

Ганна БЕСПАЛЬКО

асистент,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

<https://orcid.org/0000-0003-4959-9985>

e-mail: h.bespalko@chnu.edu.ua

ОРГАНІЗАЦІЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ ІЗ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНО ПРАВИЛЬНОЇ БУДОВИ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

У статті розкрито поняття граматично правильної будови мовлення та особливості мовленнєвого розвитку дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ); описано характерні прояви граматичних порушень у дошкільників із ЗНМ та їх вплив на мовленнєву діяльність; визначено можливості використання дидактичних ігор як ефективного засобу корекційної роботи.

Розробка дидактичних ігор виявила ефективність спеціально підібраних ігрових завдань, спрямованих на закріплення певних граматичних навичок, таких як узгодження, відмінювання, утворення складних речень. Ігри активізують інтерес дітей до навчання, сприяють кращому засвоєнню граматики.

Ефективність використання дидактичних ігор підтвердилась у результаті впровадження методичних рекомендацій у логопедичній роботі. Результати контрольного тестування показали значне підвищення високого рівня граматичної правильності мовлення у дошкільників, що свідчить про доцільність використання ігор як основного методу корекції. Рекомендації щодо використання дидактичних ігор включають поради щодо їх систематичного впровадження в навчально-виховний процес. Зокрема, рекомендується поєднувати ігрові завдання з іншими видами діяльності, що стимулюють мовленнєву активність, розвивають зв'язне мовлення та граматичні навички дітей із ЗНМ.

Встановлено, що ігрові завдання сприяють розвитку лінгвістичних навичок та інтеграції мовленнєвих умінь у навчальний процес, підвищуючи мотивацію та залученість дітей до мовленнєвої діяльності.

Ключові слова: загальне недорозвинення мовлення (ЗНМ), граматична компетенція, формування граматично правильної будови мовлення, гейміфікація, словотворення, словозміни, лінгвістичні одиниці, морфема, дидактичні ігри, ігрові технології, корекційна робота.

Liubov KOSTYK, Hanna BESPALKO

Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University

ORGANIZATION OF LOGOPEDICS WORK WITH THE FORMATION OF GRAMMATICALLY CORRECT SPEECH STRUCTURE IN PRESCHOOL CHILDREN WITH SEN BY THE MEANS OF DIDACTIC GAMES

The article reveals the concept of grammatically correct speech structure and features of the speech development of children with general underdevelopment of speech (GLD); characteristic manifestations of grammatical disorders in preschoolers with SEN and their influence on speech activity are described; the possibilities of using didactic games as an effective means of corrective work are determined.

Modern speech therapy practice offers a variety of methods and approaches to correctional work, however, the use of didactic games in speech therapy work is particularly effective, since game activity is the leading form of activity for preschoolers. The didactic game contributes not only to the development of speech, but also provides an individual approach, taking into account the characteristics of each child, stimulating his cognitive activity, interest in learning, the development of thinking, memory and attention. Thanks to the game, children learn to apply grammatical rules in practical speech situations, which facilitates the acquisition of grammatically correct speech structure.

The development of didactic games revealed the effectiveness of specially selected game tasks aimed at consolidating certain grammatical skills, such as agreement, conjugation, and the formation of complex sentences. Games activate children's interest in learning, contribute to better learning of grammar.

The effectiveness of the use of didactic games was confirmed as a result of the implementation of methodical recommendations in speech therapy work. The results of the control test showed a significant increase in the high level of grammatical correctness of speech among preschoolers, which indicates the feasibility of using games as the main method of correction.

Recommendations on the use of didactic games include advice on their systematic introduction into the educational process. In particular, it is recommended to combine game tasks with other types of activities that stimulate speech activity, develop coherent speech and grammatical skills of children with SEN.

It was established that game tasks contribute to the development of linguistic skills and the integration of speech skills into the educational process, increasing the motivation and involvement of children in speech activities.

Keywords: general underdevelopment of speech (STD); grammatical competence; formation of grammatically correct speech structure; gamification; word formation; word changes; linguistic units; morpheme; didactic games; game technologies; correctional work.

Стаття надійшла до редакції / Received 16.10.2025

Прийнята до друку / Accepted 09.12.2025

**Постановка проблеми у загальному вигляді
та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями**

Однією з пріоритетних задач сучасної спеціальної освіти є формування граматично правильної будови мовлення у дошкільників із

загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ). Цей аспект розвитку є критично важливим для забезпечення гармонійного становлення мовленнєвої та пізнавальної діяльності дитини, що в свою чергу створює основу для її успішної соціальної адаптації та подальшого навчання. Недорозвинення мовлення значно ускладнює оволодіння дитиною лексико-граматичними категоріями, ускладнює засвоєння синтаксичних конструкцій та значно обмежує її можливості у спілкуванні з однолітками та дорослими. Тому актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних корекційних методів, що забезпечують засвоєння дошкільниками граматичних правил та покращення їх мовленнєвої активності.

Аналіз досліджень та публікацій

Формування граматично правильного мовлення у дітей дошкільного віку є складним та багатогранним. Цією проблематикою займалися представники різних наукових напрямів, серед яких психологи, педагоги, психолінгвісти, логопеди, дефектологи: Л.Є. Андрусишина, О.О. Бушак, А.М. Богуш, І.М. Брушневська, С.М. Дарда, Л.О. Калмикова, В.Л. Крутій, Ю.В. Рібцун, І.С. Марченко, А.Я. Малярчук, Л.І. Трофименко, Н.В. Савінова, Є.Ф. Соботович, М.К. Шеремет та ін.) [1; 2; 7; 8; 10].

Праці дослідників таких як: А.М. Богуш, О.М. Бабенко, О.С. Дмитренко, В.Л. Крутій, А.П. Кошель, І.В. Кольцова, Н.І. Луцан, І.В. Мельник, Н.В. Савінова, І.В. Сушко присвячені використанню гейміфікації як ефективному засобу навчання мови й засвоєння дітьми граматичної складової мовлення у навчальних закладах [3; 4; 9].

Традиційні підходи, які широко застосовуються у дошкільних навчальних закладах, здебільшого спрямовані на розвиток мовлення дітей шляхом збільшення кількості лінгвістичних одиниць, що вводяться в їх мовленнєву практику.

Сучасна логопедична практика пропонує різноманітні методи та підходи до корекційної роботи, однак саме використання дидактичних ігор у логопедичній роботі є особливо ефективним, оскільки ігрова діяльність є провідною формою діяльності дошкільників. Дидактична гра сприяє не тільки розвитку мовлення, а й забезпечує індивідуальний підхід, враховуючи особливості кожної дитини, стимулюючи її пізнавальну активність, інтерес до навчання, розвиток мислення, пам'яті та уваги. Завдяки грі, діти навчаються застосовувати граматичні правила у практичних мовленнєвих ситуаціях, що полегшує засвоєння граматично правильної мовленнєвої будови. Формування граматичної складової мовлення дитини

здійснюється лише на основі певного рівня когнітивного розвитку дитини.

На нашу думку, ігрові технології є тією формою навчання, що забезпечує практичне використання знань, які діти отримують в освітньому процесі і в умовах сім'ї. Використання дидактичних ігор у цьому контексті вимагає теоретичного обґрунтування та дослідження, що обумовлює значущість для практики логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ.

Формулювання цілей статті

Метою статті є з'ясування особливостей формування граматично правильної будови мовлення у дошкільників та апробація розроблених методів дидактичного матеріалу для підвищення ефективності корекційного процесу.

Виклад основного матеріалу

Застосування спеціально розроблених дидактичних ігор сприяє ефективному формуванню граматично правильної будови мовлення у дошкільників із ЗНМ, що виявляється у покращенні рівня засвоєння граматичних категорій (відмінків, узгодження, словотворення), збільшенні обсягу активного словника та зменшенні кількості граматичних помилок у їхньому мовленні.

Граматична компетенція розглядається як ключова навичка, яка проявляється в інтуїтивному використанні граматичних форм рідної мови відповідно до правил морфології, словотворення та синтаксису, а також у відчутті граматичної правильності й здатності коригувати мовлення згідно з граматичними нормами.

Граматична правильність мовлення у дитини дошкільного віку формується мимовільно під час мовленнєвої практики, як побічний продукт діяльності. Свідоме засвоєння граматичних правил полягає в тому, що дитина адаптує свою мовленнєву діяльність до комунікативних ситуацій. Як результат, у неї розвивається здатність розпізнавати граматичні форми і застосовувати відповідні правила, що веде до формування граматичної компетенції.

При розробці методики формування граматичної будови мовлення ми враховували послідовність, з якою діти освоюють граматику рідної мови, особливості засвоєння різних граматичних компонентів, труднощі, з якими стикаються діти старшого дошкільного віку із ЗНМ III рівня, а також вимоги державного стандарту у сфері дошкільної освіти.

У процесі розвитку навичок словотворення у дітей старшого дошкільного віку особливо важливо організувати систему продуктивних словотворчих моделей. На початкових етапах роботи необхідно уточнити зв'язок між значенням морфеми та її звуковою формою, а потім закріпити цю залежність через порівняння слів із однаковими морфемами. Це дозволяє визначити спільний компонент значення у таких словах, виділити загальну морфему та уточнити її значення. На завершальному етапі словотворчі моделі закріплюються за допомогою спеціально підібраних вправ.

Розвиток граматично правильного мовлення у дітей включає такі аспекти: контроль за граматичною правильністю їх висловлювань і попередження помилок; наслідування мовленнєвого зразка педагога, чие мовлення відповідає всім нормам; застосування дієвих методів і прийомів для формування граматично правильного мовлення як під час занять, так і в повсякденному житті [5: 6].

Для розвитку граматично правильного мовлення у дітей ми пропонуємо такі методи: дидактичні ігри та вправи, розповіді з включенням слів, у яких діти часто роблять помилки, робота з картинками, а також складання дітьми розповідей із використанням групи слів на тему, запропоновану вихователем.

Дидактичні ігри є важливим засобом розвитку граматичних навичок у дітей. При розробці дидактичних ігор ми враховували ряд педагогічних вимог:

1. Обирали дидактичну гру, орієнтуючись на типові помилки дітей, рівень мовного розвитку.
2. Кожна гра мала чітко визначену мету та ключове навчальне завдання.
3. Матеріали для гри підбирали так, щоб діти могли порівнювати правильні й неправильні граматичні форми.
4. Ігри мали заохочувати дітей до мислення й стимулювати їх розумову активність.
5. Використовували матеріали, що вже знайомі дітям, для кращого розуміння гри.
6. Залучали наочні матеріали, які полегшать засвоєння граматичних форм.
7. Проводили ігри весело й динамічно, з використанням ігрових прийомів.

Розроблені нами дидактичні ігри, для розвитку граматично правильного мовлення, охоплюють різні напрямки, проводяться в системі та розділені на блоки:

– **Блок 1.** Ігри на формування системи морфологічної словозміни

– **Блок 2.** Ігри на формування синтаксичної сторони мовлення.

Кожен блок включає різні групи дидактичних ігор із залученням іграшок, предметів та картинок (як предметних, так і сюжетних).

До першого блоку входять ігри, в яких формуються навички словотворення і словозміни у дошкільників. Наприклад: «Магічна скринька слів», «Перетвори тваринку», «Словотворчі сходинки», «Чарівні слова-зайчики», «Словотворча лотерея» та інші.

Магічна скринька слів

Матеріали: коробка або мішечок, картки зі словами (базові іменники).

Опис: Діти «дістають» зі скриньки слова (наприклад, «ліс», «квітка», «будинок»). Після цього, в залежності від варіанту гри, потрібно утворити нові слова. Ведучий може запитувати: «Як називається мешканець лісу?», «Що виросте з квітки?» або «Хто живе у будинку?». Діти придумують слова на основі основного слова, змінюючи форму або утворюючи нові слова (лісовий – лісничий, квітковий – квіткар тощо).

Корекційна спрямованість: Формування навичок словотворення і словозміни у старших дошкільників.

Перетвори тваринку

Матеріали: картки з різними тваринами.

Опис: Кожній дитині дається картка із зображенням тварини (наприклад, «лев», «слон», «жираф»). Діти мають придумати і записати/сказати, як змінюється це слово у різних формах: однина-множина, чоловічий-жіночий рід (де можливо). Наприклад: лев – левиця, слони – слониha.

Корекційна спрямованість: формування навичок словотворення і словозміни у старших дошкільників.

Словотворчі сходинки

Матеріали: сходинки з малюнками або словами.

Опис: На кожній сходинці зображено слово, яке діти мають змінити (наприклад, «пташка», «дерево»). Мета гри – підніматися по сходах, змінюючи слово на кожній сходинці. Наприклад, на першій сходинці слово «дерево» можна змінити на «деревице», на другій – на «деревинка», і так далі. Діти отримують винагороду за кожну правильну словозміну.

Корекційна спрямованість: формування навичок словотворення і словозміни у старших дошкільників.

Чарівні слова-зайчики

Матеріали: картки з предметами та персонажами казок.

Опис: Діти обирають одну картку і розповідають історію, але з умовою: у розповіді вони мають змінювати форми слів у залежності від контексту. Наприклад, якщо картка із зображенням «зайця», то можна утворювати різні форми: зайчення, зайці, зайчиха тощо. За кожне нове слово – один бал.

Корекційна спрямованість: формування навичок словотворення і словозміни у старших дошкільників.

Словотворча лотерея

Матеріали: картки зі словами (іменники) та кубики.

Опис: На картках написані слова у базовій формі. Діти кидають кубик, де кожне число відповідає зміні форми слова (наприклад, 1 – множина, 2 – зменшувальна форма, 3 – інша частина мови). Витягнувши картку і кинувши кубик, дитина виконує завдання. Наприклад: слово «книга», число 2 – виходить «книжечка».

Корекційна спрямованість: Розвивають навички словотворення та словозміни, допомагаючи дітям краще орієнтуватися у мовних закономірностях.

Другий блок складають ігри, спрямовані на розвиток вміння старших дошкільників використовувати прості поширені речення і деякі види складних синтаксичних структур. Наприклад: «Будуємо речення разом», «Склади історію з речень», «Хто з ким і що робить?», «Розповідь за малюнками», «Речення з кубиків» та інші.

Будуємо речення разом

Матеріали: картки з малюнками різних предметів, людей, дій.

Опис: Діти обирають по одній картці з кожної категорії: «хто?» (наприклад, хлопчик), «що робить?» (малює), «де?» (на вулиці), «коли?» (вранці). Зі слів на картках діти складають поширене речення, додаючи слова для зв'язності: «Хлопчик малює на вулиці вранці». Можна ускладнити завдання, пропонуючи скласти речення із додаванням підрядної частини: «Хлопчик малює на вулиці, коли світить сонце».

Корекційна спрямованість: Розвиток вміння старших дошкільників використовувати прості поширені речення і деякі види складних синтаксичних структур.

Склади історію з речень

Матеріали: кубики із словами, які позначають дії, обставини часу і місця, підмети.

Опис: Діти кидають кубики і складають з випавших слів речення. Наприклад, випало: «дідусь», «читає», «вечорами», «на подвір'ї». Дитина складає речення: «Дідусь вечорами читає на подвір'ї». Після цього пропонується додати друге речення, яке з'єднується з першим за допомогою сполучника «тому що» або «і». Так, поступово діти складають цілу історію з логічно пов'язаних речень.

Корекційна спрямованість: Розвиток вміння старших дошкільників використовувати прості поширені речення і деякі види складних синтаксичних структур.

Хто з ким і що робить?

Матеріали: картинки персонажів (наприклад, кіт, песик, дівчинка) та дій (грається, їсть, малює) і локацій (парк, садок, кухня).

Опис: Дітям потрібно створити речення за схемою: хто + з ким + де + що робить. Наприклад, «Кіт і песик граються в парку». Можна додати ускладнення – попросити дитину розказати, що станеться, якщо змінити локацію або дію, або скласти речення з пояснювальною частиною: «Кіт і песик граються в парку, тому що там багато місця».

Корекційна спрямованість: Розвиток вміння старших дошкільників використовувати прості поширені речення і деякі види складних синтаксичних структур.

Розповідь за малюнками

Матеріали: серія малюнків, що зображують послідовність дій (наприклад, дитина поливає квіти, квіти виростають).

Опис: Дітям показують серію малюнків, і вони мають розповісти історію, використовуючи різні типи речень: прості поширені речення і, за можливості, складнопідрядні. Наприклад: «Дівчинка поливає квіти. Квіти ростуть швидко, бо дівчинка дбає про них».

Корекційна спрямованість: Розвиток вміння старших дошкільників використовувати прості поширені речення і деякі види складних синтаксичних структур.

Речення з кубиків

Матеріали: кубики з написами типів слів (хто? що робить? де? чому? коли?).

Опис: Кидаючи кубики, діти обирають слова для складання речення за вказаними категоріями. Наприклад, випали слова: «дівчинка», «грає», «у дворі», «тому що гарна погода», «вранці». Дитина складає: «Дівчинка грає у дворі вранці, тому що гарна погода».

Корекційна спрямованість: Гра допомагає розширити речення, додаючи нові елементи і пов'язуючи їх.

Дидактичні ігри є поширеними у закладах дошкільної освіти, однак педагогами не завжди вдало обираються відповідні ігри для

досягнення поставленої мети. Часто гра організовується без належного планування, оскільки ігри для формування граматично правильного мовлення недостатньо описані в методичних матеріалах і не часто включені у плани виховної роботи ЗДО.

Успішне проведення дидактичних ігор у корекційній роботі вимагає ретельної підготовки з боку логопеда. Першим кроком є аналіз мовленнєвих потреб і можливостей дітей, що дозволяє вибрати гру, яка відповідає рівню розвитку мовлення та індивідуальним особливостям кожної дитини. Логопед повинен чітко визначити мету гри – які саме навички планується розвивати чи коригувати (зв'язне мовлення, звуковимову, фонематичний слух, граматику тощо).

Другим важливим етапом є підбір необхідних матеріалів і наочних посібників. Гра повинна бути забезпечена візуальними та тактильними матеріалами, які допоможуть дітям краще сприймати й виконувати завдання. Це можуть бути картинки, іграшки, картки, таблиці чи аудіоматеріали.

Також логопед повинен продумати часові рамки гри, щоб врахувати вікові особливості дітей, їхню здатність зосереджувати увагу. Гра не повинна бути занадто довгою або навпаки, надто короткою, аби діти могли повноцінно зануритися в ігровий процес.

Дидактична гра має чітку структуру, яка забезпечує системність та ефективність заняття. Вона включає три основні частини: *вступну, основну та підсумкову*.

Вступна частина: У цьому етапі логопед вводить дітей у гру, пояснюючи правила та завдання. Важливо, щоб пояснення було доступним і цікавим, щоб діти відразу зацікавилися грою. Логопед може використовувати короткі наочні приклади або демонстрації, щоб показати, як саме виконувати завдання. Вступна частина має активізувати увагу дітей та створити позитивний настрій на подальшу діяльність.

Основна частина: Це ключовий етап гри, де діти виконують різноманітні завдання, що спрямовані на розвиток мовленнєвих навичок. Під час основної частини діти повинні максимально проявляти свою активність і взаємодіяти між собою, а логопед спостерігає за процесом, надає корекційні поради та підтримку. Основна частина може включати різні етапи ігрового процесу – від простих вправ до складніших завдань, які допомагають дитині застосовувати мовленнєві навички у різних ситуаціях.

Підсумок: На завершальному етапі логопед разом із дітьми підбиває підсумки гри, аналізує її результати. Важливо, щоб підсумки були позитивними та мотиваційними, навіть якщо не всі діти виконали

завдання ідеально. Логопед може вказати на досягнення кожної дитини, відзначити успіхи, а також дати поради щодо покращення окремих аспектів мовлення.

Процес впровадження дидактичних ігор у корекційно-розвивальні заняття повинен бути поступовим, з огляду на мовленнєвий рівень дітей і їхні можливості. Він може включати кілька етапів:

1. *Підготовчий етап*: На початку логопед знайомить дітей із грою, розвиває їхні основні комунікативні навички та пояснює правила. На цьому етапі завдання ігрової діяльності можуть бути простими й базуватися на знайомих мовленнєвих ситуаціях.

2. *Етап адаптації*: Діти поступово входять у ритм ігрової діяльності, освоюють нові мовленнєві завдання. Логопед підтримує інтерес до гри, надаючи підказки і допомогу там, де це необхідно, але поступово збільшує самостійність дітей у виконанні завдань.

3. *Етап активного залучення*: На цьому етапі діти вже впевнено виконують завдання в рамках гри, розвиваючи власні мовленнєві навички. Важливо, щоб гра передбачала участь усіх дітей, підтримувала активну комунікацію між ними та стимулювала розвиток різних мовленнєвих аспектів.

4. *Контрольний етап*: Наприкінці кожної серії ігор проводиться аналіз досягнень і прогресу дітей. Логопед відзначає успіхи, визначає проблемні моменти і, за необхідності, коригує програму ігрових занять для подальшого поліпшення мовленнєвих результатів.

Такий поетапний підхід забезпечує ефективність дидактичних ігор у корекційній роботі, допомагаючи поступово і стабільно покращувати мовленнєві навички дітей із ЗНМ.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, розробка дидактичних ігор виявила ефективність спеціально підібраних ігрових завдань, спрямованих на закріплення певних граматичних навичок, таких як узгодження, відмінювання, утворення складних речень. Ігри активізують інтерес дітей до навчання, сприяють кращому засвоєнню граматики.

Ефективність використання дидактичних ігор підтвердилась у результаті впровадження методичних рекомендацій у логопедичній роботі. Результати контрольного тестування показали значне підвищення рівня граматичної правильності мовлення у дошкільників, що свідчить про доцільність використання ігор як основного методу корекції.

Рекомендації щодо використання дидактичних ігор включають поради щодо їх систематичного впровадження в навчально-виховний процес. Зокрема, рекомендується поєднувати ігрові завдання з іншими видами діяльності, що стимулюють мовленнєву активність, розвивають зв'язне мовлення та граматичні навички дітей із ЗНМ.

Встановлено, що ігрові завдання сприяють розвитку лінгвістичних навичок та інтеграції мовленнєвих умінь у навчальний процес, підвищуючи мотивацію та залученість дітей до мовленнєвої діяльності.

Література

1. Бушак О. О., Дмитрів Ю. М. Особливості формування граматичної сторони мовлення в дітей дошкільного віку із ЗНМ III рівня. *Сучасні тенденції та актуальні проблеми педагогічної освіти* : матеріали III наук.-практ. студентської конференції, Львів, 2018. С. 19-20.
2. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс : навч.- метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення Запоріжжя : ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2020. 124 с.
3. Крутій К. Л. Формування граматично правильного мовлення в дітей дошкільного віку : Монографія. Запоріжжя : «ЛППС», 2004. С. 74-75.
4. Луцан Н. І. Розвиток зв'язного мовлення дошкільника в мовленнєво ігровій діяльності: лінгводидактичний аспект. 10-те вид. Кам'янець-Подільська : *Наука і освіта*, 2014. С. 119-122.
5. Мельник І. В. Застосування ігрової діяльності у педагогічному процесі розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. Острог : Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька акад.». Серія «Психол. науки», 2018. С. 73-78.
6. Молошна І. А. Особливості розвитку лексико-граматичної сторони мовлення із загальним недорозвитком мовлення. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* : матеріали V Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції (5 квітня 2016 року, м. Суми). Суми, 2016. С. 119-123.
7. Рібцун Ю. В. Організація та проведення у логопедичній групі ігор з правилами. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* : матер. I Всеукр. наук.-практ. конф., 7-8 лютого 2012 р., м. Суми. Суми : Вид-во СудПУ імені А. С. Макаренка, 2012. С. 47-53.
8. Рібцун Ю. В. Гра як засіб мовленнєвого розвитку молодших дошкільників із ЗНМ. *Теорія і практика сучасної логопедії* :

зб. наук. пр. Київ. 2004. Вип. 1. С. 150-165.

9. Савінова Н.В. Коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності / автореф. дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.02. теорія і методика навчання (українська мова) Одеса, 2005. 21 с.

10. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : Програмно-методичний комплекс/ За ред. Є.Ф. Соботович. Київ : Актуальна освіта, 2007. 120 с.

References

1. Bushchak O. O., Dmytriv Yu. M. Osoblyvosti formuvannia hramatychnoi storony movlennia v ditei doshkilnogo viku iz ZNM III rivnia. «Suchasni tendentsii ta aktualni problemy pedahohichnoi osvity»: materialy III nauk.-prakt. studentskoi konferentsii, Lviv 2018. S. 19-20.
2. Brushnevska I. M., Ribtsun Yu. V. Komunikatyvnyi komponent movlennievoi diialnosti u ditei: diahnostychnyi kompleks: navch.- metod. posib. dlia roboty z ditmy iz porushenniamy movlennia Zaporizhzhia: TOV «LIPS» LTD, 2020. 124 s.
3. Krutii K.L. Formuvannia hramatychno pravyl'nogo movlennia v ditei doshkilnogo viku: Monohrafiia. Zaporizhzhia: «LIPS», 2004. S. 74-75.
4. Lutsan N. I. Rozvytok zviaznogo movlennia doshkilnyka v movlennievo ihrovii diialnosti: linhvodyaktychni aspekt. 10-te vyd. Kamianets- Podilsk: Nauka i osvita, 2014. 119-122 s.
5. Melnyk I. V. Zastosuvannia ihrovoi diialnosti u pedahohichnomu protsesi rozvytku zviaznogo movlennia ditei starshoho doshkilnogo viku z porushenniamy movlennia. Ostroh: Nauk. zap. Nats. un-tu «Ostrozka akad.». Seriiia «Psyhol. nauky», 2018. 73-78 s.
6. Moloshna I.A. Osoblyvosti rozvytku leksyko-hramatychnoi storony movlennia iz zahalnym nedorozvytkom movlennia. Suchasni problemy lohopedii ta reabilitatsii: materialy V Vseukrainskoi zaochnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (5 kvitnia 2016 roku, m. Sumy). Sumy. 2016. S. 119-123.
7. Ribtsun Yu. V. Orhanizatsiia ta provedennia u lohopedychnii hrupi ihor z pravylamy. Suchasni problemy lohopedii ta reabilitatsii: mater. I Vseukr. nauk.-prakt. konf., 7-8 liutoho 2012 r., m. Sumy. Sumy: Vyd-vo SuDPU imeni A. S. Makarenka, 2012. S. 47-53.
8. Ribtsun Yu. V. Hra yak zasib movlennievoho rozvytku molodshykh doshkilnykiv iz ZNM . Teoriia i praktyka suchasnoi lohopedii : zb. nauk. pr. Kyiv. 2004. Vyp. 1. S. 150-165.
9. Savinova N.V. Koryhuvannia movlennia ditei starshoho doshkilnogo viku v ihrovii diialnosti / avtoref. dys. ...kand. ped. nauk: spets. 13.00.02. teoriia i metodyka navchannia (ukrainska mova) Odessa, 2005. 21 s.
10. Trofymenko L.I. Korektsiine navchannia z rozvytku movlennia ditei serednogo doshkilnogo viku iz ZNM: Prohramno-metodychnyi kompleks / Za red. Ye.F. Sobotovych. Kyiv: Aktualna osvita, 2007. 120 s.